

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**In Titi Livii Patavini, Historiarvm Ab Vrbe Condita Libros,
Qvi quidem exstant, omnes, Observationes**

Godelevaeus, Wilhelm

Francofvrti, 1609

In Librvm XXIX. Qvi Ab Aliis, Decadis IV. Liber IX. Dicitvr, Annotationes.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-69254](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-69254)

factum ad appetentiam & aviditatem cibi reuocandam auctor est Petrus lib. 22. de natura mellis. Vide etiam de hoc Petrum Crinitum de honesta di-

Librarii.

Librarii modum quam mendacium] De computatione & estimatione huius summae vide annotata à Budæo lib. 3. de asse, eiusque partibus. Librarii autem, quorum hic fit mentio, apud Romanos erant, qui libros transcribebant, eosque vendebant, ii Romæ in Argiletis tabernas habebant. Martialis:

*Argiletanas manū habitare tabernas,
(Cum tibi parue liber serinia nostra vacent.*

IN LIBRVM XXXIX. QVI AB
ALIIS, DECADIS IV. LIBER IX. DICITVR, ANNOTATIONES.

*Petilia
lex.*

Lex *Petilia*] De peculato intellige, quam tulit Q. Petilius tribunus plebis Amylio & Flamini Coss. supra lib. 38. Est & alia *Petilia* de ambitu, de qua Liuius supra lib. 7.

Luxus

Luxuria peregrina] De luxu Asiatico multa annotata videbis apud Caesium

Asiaticus.

lib. 7. cap. 10. & rursus lib. 18. cap. 18. & lib. 23. cap. 28. lect. antiq.

Stragula.

Vestem stragulam] Vlpianus stragulam accipit pro veste exteriori, qua reli-

la.

quis inticitur, quæ fuit Græcorum pallio. Stragulas item vestes siue stragula pro aulais siue peripetasinatibus accipiebant veteres, quod in aula & uicinia, nonnunquam etiam lecti, iuste nebantur, Tibullus lib. 1. eleg. 2.

Non neque tunc plume, nec stragula vlla sponem.

Plagula.

Plagula] *Plagula*, auctore Tornebo lib. 1. cap. 29. aduersariorum, vela sunt & textilia, quibus lecti & lecti intendebantur, aut inuoluebantur, ut apud

la.

Tranquillum in Tit. Lectica dimotis plagulis. Nonius plagas interpretatur grandia linæa, & toral & lecticariam lundonem, unde per diminutionem plagula dicuntur, inquit. Meminit plagularum etiam Vlpianus, ut annot. Bay-

fius de re vestiaria, cap. 20. Budæus in prioribus annotat. Per plagas & stragulam tapetia seu aulaa intelligi existimat.

Monopodia.

Monopodia] *Monopodia*, Tornebo præallegato loco auctore, mensæ sunt, quæ vno pede sustententur, quæ ea tempestate pulcherrimæ laudatissimæque

la.

cenfebantur. Idem ante eum anno. auit Bayfius in lib. de vaseculis.

Sambucifera] Mulieres sambuca canentes. Erat autem sambuca instrumenti Musici genus trianguli, teste Porphyrio, in Prolema Harmonica.

Pure lautum] Veteres enim nonnulli puros, beneque lotos sacra accessisse,

superius annotauimus.

Patronum tutela.

Tutela patroni mortui] Si cui enim nullus omnino tutor esset, ei dabatur in

la.

vibe quidem à prætore vi'bano. L. si quis sub conditione. ff. de testam. tutel. & maiore parte Tribunalium plebis ex lege Attilia, Instit. de Attiliano tutore. & L. XII. tabularum liberorum & L. libertarum tutela ad patronos liberorumque eorum pertinebat, eo enim ipso, quod hereditates liberorum libertarumque si intestati decessissent, iusserat lex ad patronos liberorumque eorum pertinere, ceteriderunt veteres voluisse legem, etiam tutela ad eos pertinere. Quia plerumque ubi successionis est emolumentum, ibi & tutela onus esse debet, Instit. de legit. pat. tutela. Ac et si iureconsulti tradiderint, mulieres anno duodecimo tutela liberari, L. fin. C. quando tutor vel curator esse desinat, Instit. quibus modis tutel. fin. tamen mortis olim fuit, ut finitis annis pupillaribus tutores onere tutelæ defuncti, tutelam alteri in iure cederent, eaque tutela cessata dicebatur, quod feminas, quas ob infirmitatem consilii, rebus propriis superesse non posse statuebant, nihil sine auctoritate agere

volebant, vt supra libro 21. Portius Cato legem Oppiam suadens, & Cicero pro Murana testatur. De quo plura R. Anardus variorum lib. 1. cap. 10.

[Illi excetra] Singularis in hac voce emphasis inest. Significat namque eum ita illecebris metetricis irretitum, vt et si Ebutius abfit, amor tamen minime extinguatur, sed semper viva Hippala, magis magisque inflammetur & adaugeatur. Excetra enim d. & est hydra Lernæa, quod vno capite tria excrefebant. Plautus in Persa.

Nam cum leone & excetra, & cum pro Atolico, cum auibus Stymphalycis cum Antxo delictari malim, quam cum amore.

[Baccharum habitus] Bacchæ sacrificula Bacchi, & mulieres Orgia Bacchi celebrantes dicebantur. Hinc Ouidius 2. Metamorph.

Vtque tuo nota proles Semelctæ thÿrsis,
Ismaria celebrant repetita triennia Baccha.

[Vium sulphur] Vium sulphur, vt Tornebus lib. 1. aduers. cap. 29. explicat auctore Plinio, quod ignem non est expertum, & aegy. Græcis vocatum, sulphur, hanc reliqua genera coctione parantur, hoc glebosum, solidumque effoditur, auisilimeque flammam cotripit.

[In quorum manu essent] Satis hic Liiiii locus indicat, morem olim apud Romanos fuisse, vt maritis in vxores animaduertere liceret, non minus atque in seruos, maxime in eas, que in manus maritorum transissent, vt notat Budeus in annot. ad Pandect. Et literis proditum est, adulterium lege Romulea capitale fuisse, sicut inquam capitale, vt pena mors esset. Tulit enim Romulus legem his verbis: Adulteri conuictam vir & cognati vt velint necanto.

[Nexi Censor ei publicum equum assignaret] Equus enim, quo equites Romani ferebant, eis à Censore assignari est solitus. Quid autem fuerit equus publicus parum competum est, Var. in libris de lingua Latina: Equum publicum mille asarium vocat, quibus verbis, vt Sigonius lib. 2. de antiquo iure Quiritium putat, stipendium fortasse aliquod vel alendi, vel emendi equi causa de publico constitutum significat. Plinius lib. 31. equum publicum militarem vocauit, cum de ordine equestri verba faceret: Annuli, inquit, planc medium ordinem tertiumque plebi & patribus inseruere, & quod aerea militares equi nomen dederant, hoc nunc pecunie iudices tribuunt. Item equitum nomen substitit in turmis equorum publicorum. Intelligit enim equites primam ab equis publicis, post à censu iudices dictos.

[Datio] Per dationem haud dubie nexi dationem intelligit. Nam nexum, vt apud Festum, ait Gallus Aelius, quodcunque per as & libram geritur, quo in genere iunt hac, testamenti factio, nexi datio, nexi liberatio, vt hoc loco per dationem nihil aliud intelligere videatur Liiius, quam ius transferendum domitii. De quo præter Boethium in Topicis Ciceronis, Budeum in prioribus annotationibus, vide etiam Tornebum lib. 20. aduersatior, cap. 17. ostendit, quid inter mancipium & nexum interfit.

[Diminutio] Scilicet vt familiam aliquam intrare, vel exire ea liceret ei. Hæc Diminutio enim infima capitis diminutio est, vt tradit Iustinianus Instit. de capitis r. diminutione.

[Gentis enuptio] Quid per hanc enuptionem intelligatur, colligi potest ex lib. 10. supra, vbi matronæ patritiæ Virginiam, Auit filiam, L. Volumnio consuli plebeio nuptam, quod è patribus enupisset, sacris arcuerunt. Erat enim enubere nihil aliud, quam è patris domo transire, patriæque sacra relinquere. Hinc illæ voces consulum sup. lib. 4. con nubio patrum cum plebeis concesso, ignorari non posse, qui natus sit, cuius sanguinis, quorum factorum sit, dimidius patrum sit, dimidius plebis. Et hæc lute consulti respicientes, matrimonium dixere communionem humanorum & factorum, L. aduersus, C. de crimine expil hæred. Et plebeia vxor per matrimonium nobilitatem adipsit.

Excetra

Baccha

Maritum in vxores potestas

Equus publicus

Gentis enuptio

Enubere quida

piscitur, sicut è contrario nobilis, si nubat plebeio, eam amittit & transit ad plebem: Id ita que minime Hispala metuendum esse, ius enuptionis concessum ei tribuit.

Optio.

Optio tutoris.] Optio, id est, optatio: nimirum ut quem vellet, tutorem sibi optate posset. Nam ut testamento patris filiofamilias tutor dari potest: ita testamento viri matrisfamilias optio tutoris dari potest, ut ipsa sibi tutorem eligat, quem velit, & hic tutoris est, quem pro Murana M. Tullius ait potestate mulieris contineri. De quo vide notata per Cuiacium lib. 7. q. 18. cap. 11.

In re vero militari optio appellatur is, quem decurio aut centurio optat sibi rerum privatarum ministrum, quo facilius obeat officia publica. Eius quidem optiois potestas initio penes ipsos decuriones erat, postea vero propter ambitionem ad Tribunos transit, ut docet Varro lib. 4. de ling. Lat.

Ingenuo nubere licere.] Nam libertinis non solum cum senatoribus connubia non erant, sed ne cum ingenuis quidem de plebe. Inde Cicero obiicit, ut probum in Philippicis Antonio, & in Sextii causa Gellio, quod libertinas in matrimonio haberent, ut tradit Zamoscius lib. 1. de senat. Rom. Postea tamen lege Papia cautum est, ut omnibus ingenuis, præter Senatores, eorumque liberos, uxores libertinas habere liceret: hoc Iulianus. Addit Vlpianus. Si Senator libertinam habuerit uxorem, quamvis interim vxor non sit, attamen in ea conditione est, ut si amiserit dignitatem, vxor esse incipiat.

Taurilia.

Ludi Taurilia.] Taurilia ludi sic appellati ab immolatione taurorum, ut docet Torneib. lib. aduert. 13. cap. 4.

Semina-

ret anab- **Seminarem.]** Per feminas intelligit eos, quos superius aliquoties andro-
gyn. **gynos ambiguo inter marem & foeminam sermone Graeco vocati scribit,**
Celilius lib. 15. cap. 10.

Theba

Thebae Thebæ.] Thebæ Phthiotidis in intimo Maliaci sinus angulo non longe à Sperchio fluio sitæ. Strabo circa finem 9. lib. Thebas Phthioticas lib

Phthio-

ndi. **Crotio campo, qui in Thebarum mediterraneis est positus scribit.**

In cuneum hostium.] Phalangem Macedoniam cuneo intelligi, annotat Celilius lib. 21. cap. 18. lect. antiq. quam prædens ordinis excogitasse omnium principis dicitur Philippus, Alexandri Magni pater, ut superius annotauimus.

Nullo iure Thessalorum sermo de saltam.] Id est, inique Thessalorum iuris factam, à formulæ iuris translatione ducta, aut formulæ fœderum, societatum, pactio-
nam, ut existimat Torneib. lib. 1. c. 29. aduert.

Toga can-

didam.] Sive toga candida] Moris siquidem erat, ut post edicta comitia togam candidam induerent, unde & candidati dicuntur magistratum ambicentes. Neque vero in professione satis erat togam candidam induere, sed etiam solenni ad populum nominatione, qua in concione ab aliquo magistratu data, fieret. Nam si præfens Q. Fulvius Flaccus professus est, se petere præturam, absque toga candida, quia prætextam ferre eam adilem oportebat, relinquatur profuerit aliud fuisse, quam toga candida petere magistratum, de quo Grocchius de comitis Rom. lib. 1. Candida ergo toga petitionis signum erat, ut à populo dignoscerentur, qui ambicent magistratus. Quamdiu enim retinebatur toga candida, tamdiu perflare in petitione, ea deposita, & petendi voluntatem deposuisse, candidati censebantur.

Nomen

candidati

recipere.

Nomen eius accipere.] Nominis siquidem editio in petitione magistratum opus erat: eo vero ab hoc, qui comitibus præsidebat non recepto, eius nominationem haberi non oportebat: secus vero eo recepto. Sic C. Marium Rotilium Linius scribit, Censuram petere professum, & tamen subicit, consules negasse, se eius rationem habituros, & apud Valerium Maximum lib. 3. cap. 16. scribitur: M. Falcanum petitionem consulatus professum fuisse, Caium tamen Pilone in consulem in concione populi negasse, rationem eius se habiturum fuisse.

Festus.

Fortunam sibi ipse facturus] Nam vt Plautus in Trinummio ait: Sapiens ipse sibi fingit fortunam, & sui cuiq; mores fingunt fortunam. In quam licentiam vide notata ab Erasmo in proverbio: Si cui mores, &c.

Summus Imperator] Hinc Plin. li. 7. ca. 27. Optimus in Oratorem, & optimum quoq; Senatorem vocat. Sabellicus autem ex Neoteris lib. 7. ca. 3. Ethnic. exempl. virum iustum & æquitatis studiosissimum vocat.

Portii
Catonis
laus

Causam dicendo] Sæpissime enim accusatus est, sed quoties auctores dissentiunt. Quadragies quater accusatum scribit auctor de vitis illustribus capite 47. Solinus cap. 7. quibus astipulantur Lothardus de Syricho, & Cælius Rhodiginus lib. 11. c. 14. Quadragies ter Plinius lib. 7. cap. 27. Valerius Maximus sæpe numero accusatum ait lib. 3. cap. 7. Sextus & quadragies. Sabellicus lib. 1. ca. 7. Sic quoq; Aristophontes apud Athenienses nonagies quinquies accusatus, semper eussit, vt testis est Æschines in celeberratione in Demosthenem, Alex. ab Alex. lib. 3. c. 5.

Aristo-
phontes,

Nonagesimo anno] Sic & Plutarch. nonagenarium legit. Verum cum Cato, vt historix ostendunt, 85. ætatis anno obierit, nonagenarius iam Galbam accusare non potuit, nisi post mortem à manibus eius accusarum velis. Verum huius rei veritatem apud Ciceronem de claris oratoribus inuenies.

Novum hominem] Nam genere Tusculanus, parentibus obscuris natus fuit, vt qui porcos pascerent. De eius vero familia & genere præter alios Gell. quoq; lib. 13. cap. 18.

L. Quintium Flaminium] Titi Quintii fratrem, & qui septem ante annos consul fuerat.

Galbam] Sergium Galbam virum consulem eloquentissimum. De quo Suetonius, Cicero in Oratore. Volater lib. 16. c. 1. Alex. ab Alex. lib. 1. c. 9.

Galba

Moris senatus notas ascribent] Notam ascribere nihil aliud fuit, quam causam infamem & ignominiosam edere, vnde perspicuum est differre notare, & ordine mouere. Ob leuiiores siquidem causas mouebat tantum Censores, sicuti superius li. 14. Fabritius P. Cornelium Ruffinum consulem mouit. Grauioribus autem pollutos sceleribus notabant, & notatos quosdam tribu etiam motos & æriarios factos infra li. 42. Liuius commemorat. Veruntamen sciendum, quod Censuræ animaduersiones & notæ non vere iudicia, sed præiudicia quadam fuerint, itaq; qui notatus fuerat, postea in iudicium vocabatur, vt Cicero scribit li. 4. de Repub. Censuris iudicium nihil aliud fere damnato affert, præter ruborem. Itaq; quod omnis ea iudicatio versatur tantum in nomine, animaduersio illa ignominia dicta est. Adeo vero seuerus in delinquentes Cato censor fuit, vt inde Censuræ nomen adeptus sit. Plinius lib. 19. ca. 1. & lib. 14. cap. 4. Sabellicus lib. 2. cap. 3. Fulgosijs li. 2. cap. 4.

Notam
ascribere

Facinus siue eo modo] Meminit quoque huius Cicero in Catone, & Valer. Max. lib. 2. c. 4. Plutarchus non scortum sed adolescentem fuisse scribit liberali forma, quem semper comitem habuerit, & interfectum vnum ex iis fuisse, qui rei capitalis crimine damnati erant. Ex neoteris autem Sabellicus libro 7. Ennead. 5. Rasped. Gallum vocat, quem à suis ad Romanos cum liberis transfugisse ait.

Ignomi-
nia.

Cato Cen-
soris.

Sponsione defenderet] Sponsione certæ pecuniæ aut ælimationis aduersarium prouocaret, quam amitteret, qui in lite succumberet, vt Asconius interpretatur, & post eum Budæus in prioribus annotat. Rænardus ait. Leges 12. tab. c. 6. de pærico iure vindictarum.

In millia atri attribuerentur] Attribuerentur hoc loco significat, tributum nomine statuerentur, vt annotauit Budæus de asse li. 4. Ergo Cato detestere volens homines à luxu, pluris decies delicatam vestem, & venusta mancipia, quam quanti vendi possent aestimauit, & in æris singula millia ternos asses tributum constituit. Idem quoque Cælius annotauit lib. 10. lect. antiq. c. 2.

Attri-
buer.

Inadificata. Inadificata immolita ve] Inadificata sunt, auctore Tornebo lib. 1. aduers. ca. 29. quæ aliquo in loco adificata sunt, sed tam in loca dixit, significat adificata e priuato in publicum procurrentia, & aliquid loci publici occupata, Plutarcho esse, cuius verba sunt: *οὐκ ἀριστὸν ἢ ἐκ τῆς βασιλείας ἢ ἐκ τῆς κοινῆς τοῦ δημοσίου οὐκ ὀφείλει εἶναι.* Immolita autem sunt, quæ quis vsquam molitur si quis igitur priuatus ante aedes suas in publico podium potuisset aut mœnium projecisset, eam id demoliri & diruere, tollereque Cato iubebat.

Immoli- ta qua. Immolita autem sunt, quæ quis vsquam molitur si quis igitur priuatus ante aedes suas in publico podium potuisset aut mœnium projecisset, eam id demoliri & diruere, tollereque Cato iubebat.

Basilica. Basilicam] Ex pecunia publica, fuit vero ea vicina foro, magnoque sumptu constructa, Porta appellata, ob a te nam nominis sui gloriam, teste Plutarcho & Martiano, lib. 3. cap. 26. & Biondo, qui de Roma triumphante eam hodie huius basilicæ vestigia nonnulla extare scribit. Erat autem basilica domus ampla & spatiosa, templo perhæmis, ambulationibus amplissimis instructa caularum cognitioni destinata, ad quam multi tota ex urbe, alii casus agendi, alii consultandi, alii aliud agendi gratia confluxebant: dicta Basilica *ἡ βασιλική*, cuius appellatione Græci etiam iudicem intelligerent, alii pu ante Heliodo, qui *βασιλικὸς δὲ ἐκ τῶν ἑσπερίων* vocat, hoc est, donuotos iudices, in interprete Budæo.

Vltro tributa. Vltro tributa summi pretii, vltro tributa infimo locaturum] Hic ambigitur, quid ista inter se differant. Nam eadem si essent, vltro pretii locata oportuit. Ac vltro tributa omnibus quidem nota sunt, vltro tributorum ignorantio sententia cognitioni efficit, Tornebus lib. 1. aduers. cap. 29. Vltro tributa esse putat, impensas & attributiones operum publicorum faciendorum, & factorum rectorum, præstandorum, mancipibus & redemptoribus certa mercede locaturum: ita vltro tributa, quibus reditus & fructus populi Romani consistebat, quantum potuerunt Censores auerunt, vltro tributa, quibus impensa sumptusque & erogationes pecunie publicæ ex arario hæuiebantur, quantum potuerunt, pretii diminuerunt & ad minimam summam perduxerunt. Cui interpretationi Plutarchus assipulatur, qui de eadem censura Liliū sequutus, ita scribit: *οὐκ ἔλαττον ἢ τοῖς μειοτέροις ἐγγυλαδίαις, τὸ ἢ πλεονεξία ἢ ἐπιτομία τῶν ἐπιτομῶν ἐπιτομῶν ἐλαττωτέρη.* Itaque istud lib. 43. Qui publica vltro tributa nau vltro tributa conduxissent, in eandem sententiam accipiendum est.

Hasta. *Semina ab hasta]* Quid per hastam hic intelligatur, superius lib. 24. exposita est, de auctionum hasta & magistris Calus late lib. 21. c. 17.

Defuncti fato. *Defuncti* que vulgo ferebant] Senfus horum verborum est, vulgo ita dictatum populum Romanum eiusmodi castrorum imagine, quæ in foro fuerat, videri cum fati decidisse, quæ diram olim castrorum metationem in medio foro meditari credebantur. Defunctos igitur fato, id est, solutos & exemptos, nec vltra illi fato obnoxios, ita Budæus in prioribus ad pandectas.

P. occupandam Coronam] Hæ enim in iplo fere Messeniaci siuus altero cornu sita est, de qua Stephanus & Pausanias in Messeniis.

Proflam regem] Bithynix regem, de qua legatione vide Plurarchum in vita Flamini & Hannibalis. Debellato autem Antiocho, Romani præter alias conditiones, quas imponerunt regi, Hannibalem perpetuum suæ Reip. hostem sibi tradi postulabant, quo intellecto Hannibal, ne in hostium veniret manus, ad Prusiam regem confugit. Quæ de re lege Plurarchum in Hannibale, & Fulgencium lib. 7. cap. 3.

Nulli in exploratum] Hinc proverbium. Multæ regum aures atque oculi, de quo Erasmus in Adagis Memini & eius Aristoteles in 3. Politicorum.

Hic vita exitus] De Hannibalis morte diuersis historicorum opinionibus, lege apud Plurarchum in eius & Quinti Flamini vita, Iuuenalem Satyra 10. Sabellicum lib. 6. Ennead. 5. Iulium Obsequ. c. 3. Prodigiorum. Volaterranum lib. 14. c. 3. Urban. comment. Annibalis vero mortui corpus positum fuit apud *Lybiam*

Lybissam Bithynia vicin, in arca lapidea, in qua inscriptum erat: Annibal Libyssa hic situs est. Auctor Plinius de viris illustrib. Petrus Bellonius Cenomannus Hanniba de admirabili operum antiquorum. & rerum suspicendarum praestantia, lib. 1. cap. 33. de loco sepulchri Hannibalis, quem se vidisse ait, hae scripta reliquit: circa civi Monumentorum (inquit) etiamnum circa Nicomediam, infinitus fere cernitur numerus, in quibus Hannibalis sepulchrum vidi, in Lybissa Bithynia vrbe, quae nunc Diacibe vocatur, & mari abluitur. Vrbs huius ruinae superiunt, in quibus tamen nemo habitat. Colliculus illis est montibus circumdatus, aciem in iugo sitam habens, in qua Hannibalem sepulchrum scribunt. Hae Bellonius. Meminit eius sepulchri Plinius lib. 5. cap. 32.

Mortem senis] Annum siquidem septuagesimum tunc egit, vt Amylius Probus in eius vita testatur.

Futere suo exilium indocui] Nam, vt & superius vidimus, Linterni, vel Aminturni, vt Antonius vocat, moriens ab vxore petiit, ne corpus suum referretur Romam, & sepulchro suo inscribi iussit: Ingrata patria ne ossa quidem mea habes, vt refert Valerius lib. 5. cap. 3. Orosius lib. 4. cap. 20.

IN LIBRVM XL. QVI ALIIS DECADIS IV. LIBER X. DICITVR, ANNOTATIONES.

Parilia parilia] Palilia vel Parilia, Palis dex solennitas. Dies vrbs Romae natalis fuit 12. Cal. Maii. Palilia vero, vt Varro scribit, dicta à Pale, vt Cerealia à Cerere. Parilia vero, vt alii volunt, quoniam pro partu pecorum, Palis Dex sacra fiebant.

Liberos eorum tolleret] Respexit ad vulgatum proverbiu, Νηπιος δὲ πατὴρ ἀγα κτείνου, πατρὸς ἡγεμονία. De quo Erasmus in proverbio: Stultus, qui patre cælo, liberos pepercit.

Ad hortationem remigum] Hortationem vocat, quam & Latini Græca voce Celestima dicunt. Hoc vero in nauibus classiaris assa voce interdum, interdum tibia caneatur, ita vt remiges pro modulorum atque harmonia ratione concitarent, vel inhiherent ramos. Hinc Celestes est, qui remiges hortatur, quasi navigationis moderato, qui à Plauto Latine dicitur hortator. Budeus in prioribus annotat.

Libitina tunc vix sufficere] Callius lib. 29. cap. 18. notat, Libitinam non sufficere dici, cum morientium vis magna est. Ac idem lib. 5. c. 25. notat, Libitinam defunctorum praesidem, licet Aeron Horatianus interpres scripserit, Libitinam lectum, quo mortui efferantur. Sed de Venere Epitymbia Libitinam dici, auctori est Plutarchus, prout Callius latius docet lib. 29. c. 18. Vota Libitinariorum leguntur apud Senecam lib. de beneficiis 6. Ea vero sunt, vt complures moriantur. Hinc apud Horatium Libitinam vitare dicuntur, qui se immortalitati vendicant. Fuit quoque Romae Libitinenis porta, qua efferbantur cadavera, quoniam lege cautum erat, ne quis in vrbe sepeliretur. Huius Libitinenis porte meminit in Commodo Lampridius.

Scribit enim quædam] Quæstoribus enim, a dilibus atque prætoribus hanc facultatem fuisse, vt scribas legerent, casque in decurias vel quæstoriorum, vel ædilitiorum, vel prætoriorum, prout lecti essent, transferrent, non obscure innuit Cicero in Cluentiana, vbi de Matriniio scriba loquitur.

Tempus tot annorum] Tempus enim omnia consumit. Hinc Plato:

Αἰὼν πάλιν φέρεται, δὲ λίγος χρόνος αἰδὲν ἀρεῖται
Ὅτι οὐκ ἔστι χρόνος ἔφασκεν ἄνδρα τινά τι.

Tempus omnia consumit.

A victimariis] Victimarii sacerdotum ministri erant, qui victimas ligabant, vt.

OO

Victimas ligabant, vt.